

Program pracy z dzieckiem zdolnym

„Warto pamiętać, że pomoc dziecku zdolnemu to stymulowanie, a nie przyspieszanie jego rozwoju”

M. Partyka

Wstęp

Każde dziecko przychodząc na świat jest wyjątkowe i każde przynosi ze sobą bagaż możliwości, między innymi i zdolności. Wielu badaczy tematu uważa, że tyle samo jest różnych zdolności ile jest rodzajów aktywności człowieka, to znaczy, że każdy człowiek powinien rozwijać zdolności na maksymalnym dla siebie poziomie.

Zdolności są to różnice indywidualne, sprawiają one, że przy danym zasobie wiedzy, praktyki i takich samych warunkach zewnętrznych oraz równej motywacji, jedni ludzie sprawniej niż inni wykonują dane czynności, w tym także szybciej uczą się nowych rzeczy. Dziecko zdolne posiada umiejętność dostrzegania problemów i przystępuje do rozwiązywania ich w sposób najbardziej logiczny i skuteczny.

Oprócz zdolności kierunkowych możemy także zaobserwować u małych dzieci zdolności przywódcze, dzieci takie mają ogromny autorytet, posłuch wśród rówieśników. Stają się wzorem dla innych dzieci. Ale bywa i tak, że dziecko zdolne nie zawsze dobrze funkcjonuje w grupie rówieśniczej, bywa iż jest odizolowane od grupy.

Podsumowując można stwierdzić iż najbardziej widoczną różnicą charakteryzującą dzieci zdolne od pozostałych jest: łatwość skupiania się przez dłuższy czas nad danym problemem, zdolności przywódcze, zdolność do wyťažonej pracy, wytrwałość w uczeniu się, pewność siebie i wysoka samoocena, rozumowanie logiczne, abstrakcyjne, wysoki stopień rozumienia treści i dostrzegania zależności między jej elementami, duża ciekawość, szerokie zainteresowanie, duża zdolność obserwacji, bogaty słownik, uzdolnienia matematyczne, muzyczne, plastyczne, umiejętność wczesnego czytania i pisanie, zdolności analizowania i syntetyzowania, łatwość zapamiętywania i odtwarzania danego materiału, zdolność skojarzeń, dążenie do odkryć a także zdolności literackie, teatralne.

Powinniśmy jednak pamiętać, że nawet bardzo zdolne dziecko jest przede wszystkim dzieckiem i potrzebuje dużo czasu i przestrzeni, aby rozwinąć się jako osoba. Pamiętajmy także, iż dzieci muszą się doskonalić nie tylko intelektualnie, społecznie, ale i emocjonalnie. Musimy również pozwolić dzieciom zdolnym popełniać błędy by mogły także na nich się uczyć.

O programie:

Program pracy z dzieckiem zdolnym został opracowany dla dzieci wykazujących zdolności ogólne związane z matematyką i językiem polskim .

Głównym założeniem programu jest wychodzenie naprzeciw potrzebom dzieci, rozwijanie, wspomaganie i ukierunkowanie zdolności dzieci zgodnie z ich potencjałem i możliwościami. A także umożliwianie, wyzwalanie i podtrzymywanie spontanicznej aktywności dzieci, sprzyjanie uaktywnianiu się ich potencjału intelektualnego i twórczego a tym samym umożliwianie realizowania się indywidualnej linii rozwojowej.

Program zawiera cele, treści, metody i formy pracy które są zgodne z podstawą programową wychowania przedszkolnego i w spójny sposób uzupełniają ją.

Program realizowany będzie w trakcie zajęć zintegrowanych w ciągu dnia pobytu dzieci w przedszkolu.

Na bazie programu nauczyciel grupy opracowuje swój plan pracy.

Cele ogólne:

Praca z dzieckiem zdolnym ukierunkowana jest na rozwijanie jego zdolności indywidualnych oraz zainteresowań a także:

1. Stwarzanie warunków do odkrywania, eksperymentowania, poznawania, działania, przeżywania w różnych formach.
2. Kształtowanie u dzieci wiary we własne możliwości.
3. Rozwijanie u dziecka możliwości umysłowych oraz szczególnych uzdolnień do uczenia się matematyki.
4. Stwarzanie sytuacji doskonalących pamięć, umiejętność skupienia uwagi, zdolność kojarzenia, logicznego, twórczego i oryginalnego myślenia a także działania.
5. Rozbudzanie ciekawości poznawczej, twórczego działania oraz samodzielności.
6. Tworzenie warunków w których dziecko rozwija nabyte doświadczenia językowe, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności czytania i pisania.

Treści edukacyjne oraz planowane osiągnięcia dziecka

Treści edukacyjne są tak dobrane, aby rozwijać uzdolnienia, zdolności i zainteresowania dziecka w obszarze edukacji:

- mowy i myślenia;
- przygotowania do pisania;
- przygotowania do czytania;
- matematycznej;
- przyrodniczej;
- muzyczno- ruchowej;
- plastycznej.

1. Edukacja w zakresie mowy i myślenia

Dziecko:

- wypowiada się poprawnie pod względem logicznym i gramatycznym;
- potrafi gestem, mimiką odtworzyć czyjeś uczucia, emocje;
- umie uważnie słuchać różnorodnych wypowiedzi, rozumie i potrafi powtórzyć ich treść;
- potrafi recytować wiersze, wygłaszać fragmenty prozy;
- bierze udział w inscenizacjach, teatrzykach przedszkolnych, występach publicznych, konkursach;
- układa ciekawe zakończenia opowiadań, bajek, baśni;
- rozwija umiejętność kulturalnego dyskusowania, umie dochodzić w dyskusji do kompromisu;
- zna zasady prowadzenia rozmowy i dyskusji oraz przestrzega ich, potrafi uzasadnić swoje zdanie.

Przykłady działań praktycznych:

- Archiwum – wymienianie słów spełniających określone wymogi treściowe, np. obiekty białe.
- Podobieństwa – losujemy 2 obrazki i pytamy o ich cechy wspólne (potem 3 obrazki itd..).
- Pomyśl o rzeczy w tej sali – zgadujemy zadając pytania, czyli poprzez wykluczenie, eliminację.
- 1000 definicji – jak nazwać inaczej np. krzesło, lub co to jest krzesło?
- Zagadki - np. "ma dziób, choć nie jest ptakiem", "co wpada przez okno i nie tłucze szyby,

itd.

- Inne wyrazy z liter SMOK: sok, oko, kok, koks.
- Część ciała na 5 liter.
- Skojarzenia – pokazujemy obrazek i pytamy o wolne skojarzenia z nim związane.
- Łańcuszek skojarzeń: podajemy wyraz, a dziecko kolejny, drugie następny.
- Wyliczanki: np. "człowiek może mieszkać w ..."
- Określenia – wymienianie określeń, jaki może być: dom, las itp.
- Przyczyny – podawanie przyczyn różnych mniej lub bardziej absurdalnych sytuacji, np. "wsiadasz do autobusu, a nim jadą sami Murzyni".

2. Edukacja w zakresie czytania.

Dziecko:

- czyta i posługuje się melodią, akcentem i rytmem mowy;
- czyta ze zrozumieniem;
- czyta samodzielnie bajki, próbuje czytać czasopisma;
- czyta tekst z podziałem na role;
- korzysta z encyklopedii;
- rozpoznaje takie formy wypowiedzi pisemnych jak: opowiadanie, baśń, legenda;
- próbuje układać rymy, wierszyki;
- zna twórczość wybranych pisarzy oraz poetów dziecięcych: J.Tuwim, J.Brzechwa, H.Ch.Andersen.

Przykłady działań praktycznych:

- Układanie wyrazów z sylab.
- Czytanie zdań, opowiadań.
- Czytanie tekstu z podziałem na role.
- Układanie zdań z rozsypanki wyrazowej.
- Dobieranie podpisów do obrazków.
- Korzystanie z encyklopedii.

3. Edukacja w zakresie pisania

Dziecko:

- umie odwzorować i odtworzyć z pamięci wzory, znaki i ich układ;
- umie kreślić litery i wyrazy po śladzie także kropkowym;
- potrafi kreślić znaki literopodobne w sposób płynny, ciągły i mieści je w wyznaczonych liniach;
- pisze litery, wyrazy i zdania w liniaturze, na kartkach zeszytu stosowanego w klasie pierwszej;

Przykłady działań praktycznych:

- Rozwiązywanie krzyżówek literowo obrazkowych z hasłem, rebusów, łamigłówek.
- Pisanie wyrazów, prostych zdań w liniaturze.
- Kreślenie znaków literopodobnych w sposób płynny i ciągły.
- Poznawanie zasad ortograficznych w pisowni wyrazów z «ó», «rz», «ź», itd.-
- Wdrażanie zasad interpunkcyjnych (rola ,.?!).
- Zwrócenie uwagi za zdania orzekające, pytające i rozkazujące .

Praktyczne zastosowanie materiału dydaktycznego w w/w formie.

4. Edukacja matematyczna

Dziecko:

- orientuje się w schemacie własnego ciała i przestrzeni, sprawnie określa strony – prawą i

lewą;

- nazywa, rozpoznaje, odwzorowuje i manipuluje figurami geometrycznymi;
- zna i stosuje wielkość, ciężar przedmiotów, pojemność naczyń;
- porządkuje i klasyfikuje zbiory przedmiotów na podstawie cech jakościowych i ilościowych;
- zna i stosuje liczby naturalne w szerokim zakresie;
- wykonuje praktyczne czynności dodawania i odejmowania w pamięci
- rozwiązuje działania matematyczne z użyciem cyfr i znaków;
- rozwiązuje zadania tekstowe;
- odczytuje godziny na zegarze;

Przykłady praktycznego wykorzystania:

- Działania matematyczne z przekroczeniem progu dziesiętkowego.
- Układanie treści zadań tekstowych do działań matematycznych.
- Układanie działań do treści zadań matematycznych.
- Zapoznanie z zapisem na grafach matematycznych i osi liczbowej.
- Wdrażanie do umiejętnego posługiwania się pieniędzmi, zapoznanie z walutą innych krajów m.in.: Euro.
- Zapoznanie z jednostkami miary (metr, centymetr, milimetr), wagi (kg, dag, g).
- Zabawy dydaktyczne «W sklepie» z wykorzystaniem pieniędzy.
- Praktyczne zastosowanie przy mierzeniu i ważeniu.
- Określanie czasu (godzina, minuta, sekunda).
- Określenie pojemności cieczy w naczyniach (litr).
- Zajęcia z zegarem (zaznaczanie prawidłowe aktualnego czasu).
- Przelewanie i odmierzanie pojemności cieczy w naczyniach.

5. Edukacja muzyczno – ruchowa

Dziecko:

- dostrzega w jaki sposób muzyka potęguje nastrój utworów;
- rozpoznaje piosenki po melodii nuconej lub granej na instrumencie;
- umie improwizować, tworzyć własne układy taneczne do utworów muzycznych;
- potrafi wyrazić ruchem i gestem nastrój w muzyce;
- potrafi wyszukać dźwięki z otoczenia zawarte w muzyce poważnej;
- umie ilustrować ruchem utwory muzyczne
- umie sprawnie i swobodnie poruszać się przy muzyce.

Przykłady działań praktycznych:

- Improwizacja ruchowa do utworu.
- Nauka podstawowych kroków tańca.
- Granie na instrumentach różnych melodii.
- Rozpoznawanie tempa i dynamiki utworu.
- Tworzenie instrumentów muzycznych.
- Zapoznanie z zapisem nut na pięciolinii.

6. Edukacja plastyczna

Dziecko:

- jest aktywne, chętnie podejmuje działania, tworzy i wyraża siebie;
- wyraża swoje przeżycia i wiedzę za pomocą różnych środków wyrazu;
- zna swoje możliwości twórcze;
- zna różne techniki plastyczne;
- jest samodzielne i wytrwałe;
- jest pomysłowe i oryginalne;
- jest pełne inicjatywy i inwencji;

- stosuje wiele kolorów i kształtów;
- prawidłowo posługuje się różnymi przyborami plastycznymi;
- umiejętnie planuje pracę;
- pracuje z ochotą i radością;
- ogląda, dostrzega i analizuje różne zjawiska, odtwarza je w pracach rysunkowych i malarskich;
- ogląda, dostrzega i analizuje dzieła plastyczne.

Przykłady działań praktycznych:

- Rysowanie i malowanie na różnych formatach papieru, na kartonie i płótnie za pomocą różnych technik: rysowanie kredką ołówkową, świecową, pastelową, kredą, mazakiem, świecą, węglem, patykami i tuszem; malowanie farbą akwarelową, plakatową.
- Komponowanie całej płaszczyzny, próby stosowania zasad stosowania proporcji i aranżowania perspektywy.
- Rysowanie i malowanie inspirowane muzyką, literaturą, własnymi przeżyciami, z zastosowaniem różnych form i technik.
- Malowanie różnymi narzędziami: pędzlem, patykami, gąbką, pęczkiem waty, palcami.
- Eksperymentowanie z linią. Obserwowanie linii różnych grubości i uzyskanych różnym sposobem, tworzenie konturu.
- Eksperymentowanie z barwną plamą. Obserwowanie efektów mieszania kolorów i powstawania barw pochodnych i różnego stopnia nasycenia.
- Tworzenie kompozycji rytmicznych, symetrycznych w różnych układach, tworzenie kompozycji tematycznych, dekoracyjnych, ornamentów z elementów geometrycznych i tworzywa przyrodniczego.
- Lepienie z różnych mas plastycznych (głina, plastelina, masa solna, trocinowa, papierowa) rzeźby płaskiej i płaskorzeźby oraz całości skomponowanej z elementów.
- Wycinanie z papieru, kartonu, tkaniny różnych wycinanek tematycznych, dekoracyjnych i abstrakcyjnych.
- Wydzieranie z papieru różnych kształtów i form tematycznych i dekoracyjnych.
- Wykonywanie prac z gazet, bibuły krepiny, szarego papieru. Łączenie za pomocą kleju, taśmy samoprzylepnej, sznurka, zszywaczy i spinaczy.
- Komponowanie kolażu inspirowanego wyobraźnią, literaturą, osobistymi wrażeniami i doświadczeniami.
- Ilustrowanie utworów literackich i własnych opowiadań.
- Wykonywanie prac zespołowych – wspólne uzgadnianie treści pracy, planowanie, podział pracy, wybór niezbędnych materiałów.
- Oglądanie albumów dzieł plastycznych znanych twórców. Poznawanie najslawniejszych dzieł w dziedzinie sztuk plastycznych i ich autorów.
- Oglądanie tematycznych wystaw organizowanych dla dzieci przez muzea, lokalne ośrodki kultury.

7. Edukacja przyrodnicza

Dziecko:

- eksperymentuje z materiałem przyrodniczym;
- rozpoznaje niektóre minerały;
- zna budowę niektórych roślin;
- korzysta z albumów, encyklopedii;
- zna działania proekologiczne;
- posiada wiedzę związaną z przeszłością;
- poznaje zjawiska przyrodnicze;
- posługuje się globusem, mapą

Przykłady działań praktycznych:

- Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania wybranych minerałów np.: wapień, krzemiany, bursztyn.
- Poznawanie zjawisk przewodnictwa; dobrych i złych przewodników ciepła.
- Poznawanie kalendarzowych okresów pór roku i ich charakterystycznych zjawisk w kosmosie (np.: położenie Ziemi wobec Słońca).
- Praktyczne doświadczanie za pomocą zmysłów, doświadczeń i eksperymentów
- Wykorzystanie Encyklopedii Przyrodniczej, globusa.
- Eksperymentowanie z różnymi nasionkami roślin.
- Poznawanie przyczyn powstawania dziury ozonowej, kwaśnego deszczu oraz skutków i ich działania w środowisku.
- Obserwowanie przez szkło powiększające budowy roślin i nasion.

Metody i formy realizacji

Efektywność realizacji każdego programu zależy od zrozumienia jego idei, a następnie od inwencji i pomysłowości jego wykonawcy. Chcąc osiągnąć zamierzone cele należy pamiętać, aby:

- pomysłowo i odważnie projektować sytuacje wychowawczo – dydaktyczne,
- zapewniać dzieciom poczucie bezpieczeństwa i swobody,
- stwarzać możliwość zaspokajania naturalnej ciekawości dzieci w różnych sferach,
- stwarzać wiele różnorodnych sytuacji do podejmowania działania.

Program został opracowany z myślą o dziecku, które nie boi się rozwiązywania problemów i cieszy się z każdego, nawet najmniejszego sukcesu.

W realizacji programu zostaną wykorzystane następujące metody:

- słowna, oglądowa, praktyczna;
- uczenie się przez odkrywanie (problemowo – poszukujące), działanie (praktyczne), przeżywanie (ekspresyjne);
- zabawowa;
- "burza mózgów"
- kinezylogia edukacyjna P. Dennisona;
- Od piosenki do literki M. Bogdanowicz.

Aby praca z dzieckiem zdolnym przynosiła oczekiwane efekty niezwykle ważne jest przyjęcie odpowiednich form pracy. Program ten przewiduje:

- a) praca indywidualna – dziecko samodzielnie wykonuje czynność;
- b) praca zbiorowa, wszystkie dzieci pracują wspólnie;
- c) praca zespołowa, dzieci pracują w stałych zespołach;
- d) praca grupowa, dzieci pracują w jednorazowych grupach.

Ewaluacja programu:

Przedmiotem ewaluacji są wyniki końcowe, jakie dziecko osiągnie w wyniku realizacji programu w zakresie postaw, umiejętności i wiadomości udokumentowane w postaci kart pracy. Do ewaluacji programu posłużą narzędzia badające umiejętności dziecka, a także rozwój indywidualnych zdolności dziecka. Dokonana ona zostanie przed zakończeniem roku szkolnego.

W zależności od predyspozycji dzieci, środków dydaktycznych a także możliwości czasowych program może być modyfikowany.

Literatura

- Bałczewska E. Herde M. Kwiatkowska E. Wasilewska E. Grodzicka A.L.: ABC... Program wychowania przedszkolnego XXI wieku . Warszawa WSiP 2000.
- Bates J. Munday S.: „Dzieci zdolne ambitne i utalentowane” .Warszawa. Liber, 2005.
- Bogdanowicz M.: „Metoda Dobrego Startu.” GWP 2003.
- Brońska E.: „Refleksje na temat przedszkolnych programów”
Wychowanie w Przedszkolu 7/2005.
- Dudzińska I.: „Dziecko sześciolatnie uczy się czytać”. Warszawa WSiP 1992.
- Gruszczyk – Kolczyńska E. Zielinska E.: Dziecięca matematyka – Program dla przedszkoli , klas zerowych i placówek integracyjnych. Warszawa WSiP 1999.
- Lewis D.: „Jak wychować zdolne dziecko”. Warszawa PZWL 1988.
- Limont W.: „Zdolności twórcze dzieci w wieku przedszkolnym”
Wychowanie w Przedszkolu 8/2002.
- Majchrzak I.: „Wprowadzenie dziecka w świat pisma.” Warszawa WSiP 1995.
- Rou E. Ziętkiewicz E. : „Jak aktywizować uczniów”. Oficyna Wydawnicza 2000.
- Uszyńska – Jarmoc J.: „Metody wspierania aktywności edukacyjnej.”
Wychowanie w Przedszkolu 9/2004.
- Vos J. Dryden G. DambachK.E.: „Rewolucja w uczeniu”. Zysk S-ka 2003.

Opracowała: Anna Padarż